

THURZÓ GÁBOR :

A HÁLA

Hilda szeptembertől júniusig koplalt, de most ott állt Splitben, a hotel ablakában. Sűrűn csurgott befelé a napfény, pedig délután volt már, alatta az udvart piros-fehér csíkos ponyva fedte, a kopott falakra vadszölvő kúszott fölfelé hatalmas, tenyér-alakú szeszélyes foltokban, tamburaszó hallatszott és a Narodni trg-ról a föl-alá sétálók zümmögésének hullámverése. Hilda elragadtatva szívta be a napfényt, a sziklák izzó porának illatát, és a szűk sikátorokból a zöldségbüzt. Elképzelte a helyzetet: itt van, ez a világ vége, itt torkollott a hegyekbe az utolsó vonat, most csak tenger van, Split vén, málló házai, tört római oszlopai. Diokleciánus, Mestrovics, Marjan-domb, és ez a piszkos tapétájú, levegőtlen hotelszoba, rézággyal, a szekrényben természetesen nincsenek ruhaakasztók, s a mosdón legalábbis öt napos a csupor víz. Hilda révetegen mosolygott, és úgy gondolkozott a városról, — mely elevenen lüktetett alatta, mint egy felmetszett test, — akár a Baedeker.

A tükörben megnézte magát. Nem túlságosan szép, sőt inkább csúnya, a haját föl kéne sütni, így a nyakába lóg csapzottan. Határozottan olyannak látta magát, a forróságban kifényesedett homlokkal, megduzzadt szemekkel, mintha most húzták volna ki a Dunából. Átöltözött, a nyersvászon ruháját vette fel, a sötétkék selyemblúzt, de a ruha összegyűrődött, és ebben a délszaki díszben olyan volt az egész nő, mint egy halom összemarkolt, gyűrött papírcsomó.

Bezárta az ajtót, végigsietett a piros szőnyeges folyosókon. Izgató szagok és hangok zsi bongták körül. A szagoknak is hangja volt, valahol a konyha lehetett, tepsi rotyogott. A téren, melyet olyan mulatságosan és pompázatosan fogtak körül a vedlett, foghíjjas római császári falak, reneszánsz kis paloták, nyitott kávéházak, csorba korintusi oszlopok, — Hilda úgyszólván megbénult a gyönyörűségtől. Egy szemvillanás alatt elfelejtette, hogy melyik házban ki lakott, melyik templom melyik római isten magántulajdona volt azelőtt. Splitben volt, a világ végén, és csak kóborolt felajzva, zúgó fővel a kastély-falak alatti sikátorokban, tarka nép között, ahol most nem ismerte ki magát, pedig a télen eleget tanulta iroda után, este hattól nyolcig Split földrajzát. Elvarázsolódott, az egész város egy elvarázolt erdő volt, sokszor azt hitte, hogy játszanak vele, hirtelen eltologatják orra előtt a már felismert városrészleteket, utcákat, magas keskeny házakat, gömbölyű kápolnákat. A kikötőben lassan alkonyodott, a korzón összefogózva, hatalmas áradatban hullámzott a Marjan-domb alá a tömeg, a kávéházakban dzsessz szólt, ismeretlen dallamok, hajók dudáltak. Hilda állt a parton, egészen a víznél, a konflisok mögött és a pálmák alatt. Elsötétedett a tenger, lassan rózsaszín lett az ég, és mindez olyan kápráztatóan, valószínűtlenül történt, mint az

cserében, s mintha a természet is izgatni és lelkesíteni akarta volna a közönséget.

Melege lett, szomjas lett, — mit csináljon? Pesten világért se ült volna ki egy dunaparti kávéházban, kopottnak, ápolatlannak hitte magát. Most bátrabb lett, egészen elegáns, itt mind ilyenek a nők. A bennszülöttek között úgy viselkedhet ahogy akar, hiszen idegen, a külföldiek éppolyan gyűröttek, éppolyan kofferből előszedett ruhákat viselnek, akárcsak ő. Hóna alá szorította lakk kézitáskáját, — egy kávéház előtt tarka ernyők álltak, óvatosan leült egy fonott székre. Fáradt volt, de odabent mindene dobogott, egészen furcsa módon, és hősnek gondolta magát. Egyedül van, most vette észre először, de ez a magány szórakoztatta és lelkesítette, mintha különös érdem lenne.

A pincér tudott németül. Zaccos kávért rendelt, kis sárgaréz kancsóból sajátkezüleg öntötte csészébe, furcsa, édeskés íze volt. A teraszon megszólalt a dzsessz, amolyan kikötői malacbanda, rikitó dobokkal, érdesen kukorékoló szakszofónnal és bőven szóló hegedűkkel. Hilda merengve ült, nem tudott megbarátkozni a boldogságával, egyszerre megijedt tőle. A táncolókat nézte, a lassú forgatagot. Nemsokára tele lett a kávéház, sokan táncoltak, szemben is ültek az asztalnál. Hilda felületesen szemügyre vette őket: három fiatalember. Hát-rább magányos nők is ültek, kék napszemüveggel, strandon vörösre csípett arccsontokkal.

Egyszerre egy árnyék hajolt a piros-kék lámpafényben a török-feketéje fölé. Egy fiatalember. Nem tudta mit akar, de a fiatalember meghajtotta magát, és erre önkénytelenül felállt. Táncolni viszik, ez furcsa és lehetetlen volt, de úgy ment a táncnégyyszög felé, mintha álmodna, mintha ebben az elvarázsolt erdőben egyszerre azt mondaná neki valaki, esetleg egy varázsló, hogy táncolni kell, mert a tánc is hozzátartozik a varázslathoz.

A tánc-négyyszögön a varázsló magához szorította, megindult, belebonyolódva egy csiricsaré tánc kellős közepébe, zajos hangok közé, az pedig egyenesen csoda volt, hogy a lábai engedelmeskedtek és Hilda zavartalanul táncolni kezdett, úgy mintha az előbb hagyta volna csak ott, hogy kicsit kifújja magát. A varázsló úgy fogta, hogy az arcuk nagyon közel volt egymáshoz, úgy látták egymás vonásait, mintha nagyítót tartanának maguk elé.

A varázsló nem is annyira varázsló volt, mint inkább egy egészen fiatal fiú. Fehér csíkos gyapjutrlikóban, flannelnadrágban, a trikó nyakában pöttyös piros sál, az arca pedig, hát igen, ezt muszáj volt megállapítania: valósággal csudaszép. Amolyan keverék arc, sötétbarna bőr, halovány szemöldök, szőke, vastag haj, világoskék, rendkívül derűs és lelkes szemek, és egy kicsit vastkos, négeres száj. Hilda egy pillanatra nem jutott lélegzethez, amikor így megállapította, hogy ki tartja karjai között.

Beszélgetni szeretett volna, a fiú a második körnél meg is szólította, de horvátul. Hilda ingatta a fejét, egyszerre elfelejtette, amit horvátul tanult a télen, németül mondta, hogy nem érti, idegen. A fiú

összeráncolta szemöldökét, mosolygott. Fogai úgy villogtak, mintha kést rántott volna elő, éppolyan öldöklő vakmerőséggel.

A tánc után Hilda pihegett a kihült feketéje előtt. Mit akar tőle ez a fiú, mért épp őt kérte fel? Szétnézett, néhány shortos angol lányra, azán, lopva, a tükrébe. Ritka csúnya volt, most csúnyább és öregebb, mint bármikor. A fiút kereste, — ott ült szemben vele, azzal a másik két fiúval! Vörösborot ittak, a fiú halálosan komoly volt, és amikor Hildát észrevette, óvatosan, udvariasan, — mintha azonban zavarná saját udvariassága és bókja, — feléje emelte poharát.

Hildát a megbódult boldogságnak olyan ütése járta át, hogy felért egy komoly áramütéssel. Hála. Ezt érezte. Hálás. Mert nem hiheti, hogy ez a fiú belészerethetett, annál sokkal józanabb volt. De a hála lassan átalakult benne, amikor a tangót is vele táncolta a fiú, rajongás volt már, s késő este, a tizedik tánc után, öntelt és hiú és fölényes szerelem, akkora mérvű szerelem, ami csak hirtelen, ötletszerűen, előkészület nélkül érheti az embert.

Amikor a zene végetért, a fiú megállt az asztala előtt. Mosolygott, a fogaival, a szemében ott maradt az a csipetnyi éles hidegség, ami Hildát legjobban elbűvölte.

— Sie . . . — mondta a fiú és rábökött valami megejtő, tanácsalansággal és udvariassággal, — sie . . . Nem jön tengerre . . . ?

Hilda felállt, előrelépett, megindult a tenger felé, mint egy alvó. A fiú léptei csattogtak mögötte a kihalt korzón. Nemsokára utólérte, egyideig egymás mellett kopogtak lépéseik, Hilda szédelgett izgalomban, aztán a hajóállomásnál a fiú hirtelen belékarolt. Ez valahogyan megnyugtatta Hildát, rá is mert nézni a fiúra, beszélgetni szeretett volna, valamit suogott, a helyzethez illően nagyon halkán, de a fiú nem értette, csak mosolygott.

Fölmentek egy csomó lépcsőn a Marjan-dombra. Itt egészen sötét volt, a fehér padok világítottak csak, és a régi kolostor mellől azzal a különös pára-fénnyel a tenger. A mólókon villogtak a jelzőfények. A fiú jobban megszorította a karját. Hilda ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy a kaland betetőződjék és a fiú megcsókolja. Egy pillanatig feléje tartotta az arcát. De a csókból nem lett semmi. Összevissza kezdtek mászkálni, szó nélkül. Hilda boldog volt, sóvárgó és nem ismerte ki magát. Egy férfi! Otthon nem ismer így férfiakat: férfiakat, akik férfimódra közelednek hozzá, tánceira invitálják, sétára, belékarolnak. Otthon azt érzi, hogy semmi, kis tintanyaló, hivatalnoknő, nem szép, és már mérsékelten fiatal. Ettől az ifjú lángtól itt mellette, ettől a néma lángtól, meg kell gyulladnia.

A tengerparton voltak megint, a temető dombját látták, a kőfalat, mögötte a sírkerezek csücskét, a pineák hegyét. Egy kis öbölben csónakok álltak. A fiú megállt. Most is csak mosolygott. Hilda olvastott ebből a mosolyból, mint egy regényből: azt kérdezi, nem jön-e vele a tengerre, csónakon síklani a szelid öbölben, holdfényben, „au claire de la lune,” mint egy románcban. Ketten álltak csak, a csónakban ült még a hajós. Hilda rajongva, hálásan a fiúra nézett, inteni

akart, amikor észrevett valamit a fiú holdfényvel árnyékosan megvilágított arcán. A hideg szeme mosolygott, a száját elhúzta. Ez a fiú int valakinek. Ez az arc, így, most, ezzel a vonással a szája körül, elárulja őt, kiadja őt, heccet csinál belőle, ajándékoz. Holtbiztosan látta ezt.

Hirtelen megfordult: — háta mögött, a fiúval szemben ott ácsorgott a másik két fiatalember, a kávéházból, akik a fiúval voltak együtt, s akikről megfeledkezett. Egy szempillantás alatt szembesítette őket, és olyan józan lett, hogy azt már nehéz volt elviselni. Rohanni kezdett, csatogtak léptei a tengerparton, haja lobogott. Mögötte a három fiú nevetett, kíméletlenül, csúfolkodva, ordenárén. A város kapuja előtt lelassított. Szívére tette a kezét, örült, dobogó és naiv szívére. Elhatározta, hogy most förtelmes haragot fog érezni, de amit érzett az nem harag volt, hanem egészen furcsa módon: hála. Mintha egy percre valaki kirázta volna rendes életéből, mintha megpofozták volna, hogy lássa önmagát és megismerjen egy érzést, amely nem illeti meg, amiből kirekesztették a hatalmasságok, de ami mégis boldogsággal kell hogy elfoglalja minden ízét, mert kijár minden embernek. Hálás volt a pöttyös sálas, dalmát fiúnak, akinek egy szavát sem értette, és úgy nevetett a kényelmetlen, mulatságos helyzeten, hogy az már egy volt azzal, mintha abban a pillanatban megszakadt volna a szíve.